50008/B

J. XXX. c
18

Digitized by the Internet Archive
in 2019 with funding from
Wellcome Library

https://archive.org/details/b30499628

14527

DISSERTATIO INAUGURALIS MEDICA, DE

SECUNDINIS RESTITANTIBUS,

Quam

AUSPICE DEO PROPITIO,

Et Conſenſu atque Auctoritate Gratioſæ Facultatis Medicæ,

IN ALMA REGIA FRIDERICIANA,

PRÆSIDE,

DN. D. MICHAELE ALBERTI,

SACR. MAJ. REG. PORUSS. AULICO ET CONSIST. MAGDEB. CONSILIARIO, MED. ET PHILOS. NATUR. PROFESSORE PUBLICO ORDINARIO, ETC.

DECANO H. T. SPECTATISSIMO,

Domino Patrono, ac Promotore ſuo, omni honoris cultu proſequendo,

PRO GRADU DOCTORIS

SUMMISQUE IN MEDICINA HONORIBUS ET PRIVILEGIIS DOCTORALIBUS LEGITIME IMPETRANDIS,

HORIS LOCOQVE CONSVETIS

ANNO MDCCXLIII. D. MAJI.

Publicæ ac placidæ Eruditorum ventilationi ſubjiciet

AUCTOR

CHRISTOPH. MATTHÆUS STOY,

JARM. POMERANUS.

HALÆ MAGDEBURGICÆ,

TYPIS JOH. CHRISTIANI HENDELII, ACAD. TYPOGR.

WELLCOME
HISTORICAL
MEDICAL
LIBRARY

VIRO

ILLUSTRI, EXCELLENTISSIMO
ET EXPERIENTISSIMO

DOMINO

IOANNI BEHME

MEDICINÆ DOCTORI

SACRÆ REGIÆ MAJESTATI BORUSSICÆ
CONSILIARIO AULICO ET ARCHIATRO

MILITUM PRÆSIDIARIORUM MEDICO ET COLLEGII SANITATIS ADSESSORI

IN ILLUSTRI GYMNASIO REGIO ANATOMES
ET CHIRURGIÆ PROFESSORI

PHYSICO PROVINCIALI POMERANIÆ CITERIORIS
ET ULTERIORIS

COLONIÆ GALLICÆ ET URBIS SEDINENSIS
PHYSICO

DOCTRINA MERITISQUE CELEBRATISSIMO

FAUTORI SUO ET PATRONO MAXIMO

HAS STUDIORUM SUORUM PRIMITIAS

IN DEBITAM OBSERVANTIÆ TESTIFICATIONEM

D. D. D.

AUCTOR ET DEFENDENS.

Q. B. F. Q. V.

DISSERTATIO INAUGURALIS MEDICA

DE

SECUNDINIS RESTITANTIBUS.

PROOEMIUM.

Non eſt dubium, quin humani generis plurimum interſit, ea, quæ ad propagationem ejus pertinent, rectiſſime fieri, & perpetuo ſuccedere. Quum autem multa incidant, a quibus impedimenta & damna huic negotio imminent, ut, aut mater, aut conceptus, jamque in lucem edendus fœtus periculum incurrat: jam pridem emerſit neceſſitas, tales in Republica perſonas conſtituendi, quæ ſingulari ſtudio ea perquirerent, omnique opera explorarent, unde iſtiusmodi damna ſubnaſcantur, quibusque artibus efficaciter ſuccurri & cum recta ratione præveniri poſſit. Cumque in partus negotio matronalis pudor ſæpe efficiat, ut opem a viris afferendam ſubterfugiant, ſeſeque majori fiducia mulieribus permittant: factum hinc eſt, ut longe ſæpius rem obſtetriciam feminæ, quam viri, exerceant. Et ſane optandum

eſt, in Republica ad neceſſarios uſus ſuppetere honeſtas feminas, harum rerum ſatis peritas, quibus ſe puerperæ tuto permittere poſſint, & ſalutem ab ipſis reportare. Enim vero hic accidit ſubinde, ut, quemadmodum mari tranquillo etiam mediocris gubernator navem facile dirigit, curſumque feliciter abſolvit; ſic in facili & naturali partu, quævis obſtetrix ſufficiat, fœtumque cum matre expediat. Ut autem proceloſo a mari, cœloque turbido, & nebulis ſqualente navem ita dirigere, ut non in ſcopulos & ſyrtes impulſa pereat, perito gubernatore opus eſt; idque præcipue tempus artem dexteritatemque ejus comprobat; ſic obſtetricis virtutem & præſtantiam tunc potiſſimum cognoſcimus, quando incidunt caſus, ubi multa præter naturam ſeſe habentia ingruunt, & quaſi agmine facto concurrunt. Plura hic ſunt, quæ ex intimis artis medicæ præceptis accurate expendi debent, ut cognoſcatur, an agere vel quieſcere præſtet, quibusque modis & inſtrumentis auxiliisque res præſens indigeat. Horum aliqua pars ex anatomica conſideratione quidem dispaleſcit; ſed ſunt tamen, quæ in alias medicinæ partes excurrunt, atque ab his conſilium & auxilium exſpectant. Quis enim ab obſtetrice exſpectet, ut rationes motuum ad ſuperiora vergentium, vomituum, convulſionum, lipothymiarum, ſtrangulationum, hæmorrhagiarum ſatis perſpiciat, atque cauſæ inventæ ſublationem aut correctionem apte inveniat? Hujus generis complura cum ſæpe inciderint, cognoverunt ſane ii, quibus urbium, popu-

pulo-

pulorumque ſalutem procurare incumbit, neceſſitatem adhibendi in conſilium viros, qui cum ceteris medicinæ partibus, huic etiam chirurgiæ operam dederunt, didiceruntque, quibus, quovis emergente caſu, ad ſalutem procurandam potiſſimum opus ſit. Hæc inter non poſtrema eſt illa anguſtia, in quam puerperæ adducuntur, quoties fœtu jam e carceribus ſuis educto ſecundinæ reſtitant, & ſolitis encheireſibus educi nequeunt. Quo caſu non ſolum res matris in diſcrimine haud modico verſantur, verum etiam obſtetricis & adſtantium trepidatio multa obſervatur, quæ tanto triſtior eſt, quo magis ſententiæ animique diſtrahuntur, ut non raro multitudo & diſſenſus conſulentium rem in periculum ſummum adducat. Dignum itaque exiſtimavi hoc argumentum, quod curatius expenderem, & diſſertatione præſente inaugurali evolverem. Faxit Deus, ut erroribus evitatis rectiſſimum iter teneam, quod ad generis humani ſalutem, Deique gloriam deducat.

§. I

SEcundinæ, in Scholis medicis recepto vocabulo, hodie vocantur, quæ veteribus omnibus, ut Cornelio Celſo, Plinio, Senecæ, Apulejo, dicuntur *ſecundæ*. Videntur in eo imitari Græcos, qui eandem rem appellabant modo *δέυτερον*, modo *δευτέριον*: quibus vocibus notionem ſecundi ineſſe manifeſtum eſt. Non ample exquiram, an in denominatione hac imponenda ad id magis reſpexerint, quod in partu, poſt fœtum editum

tum, quaſi ſecundo partu exeunt; an translato ſignificatu deſignare voluerint aliquid ſequioris & abjectæ conditionis. Nam ubi nobilem ſuccum ex vuis torculari expreſſum acceperant, vinaceis aquam infundebant, & poſt macerationem aliquam extrahebant τὴν δευτερίαν, vinum ſecundarium, loram.

§. II.

Denotat autem hoc nomen id, quod velamentum infantis in matrice fuerat, ejusque tam cuſtodiæ, quam multis aliis neceſſitatibus atque utilitatibus inſervivit, quamdiu in utero moratus fuit: in lucem autem edito eodem nec matri amplius, neque nato conducit, adeoque ab matre educi, & ab infante ſeparari debet. Sunt autem binæ membranæ, quarum exterior, eademque craſſior & robuſtior, chorion vocatur; interior & tenuior amnios dicitur. Deinde eſt funiculus umbilicalis, qui ex abdomine infantis protenditur, atque binas arterias inde prodeuntes ad placentam uterinam deducit, venam autem ex ea redeuntem unicam pariter involvit. Ipſa denique placenta, quæ uteri certo ſpatio arcte adhæreſcit, & ante maturitatem fœtus vere continua eſt, chorio ita arcte etiam conjungitur, ut pro interiori ſua parte ab illo, tamquam ſua tunica, tegatur, exteriori autem ſingulari, eaque ſolida tunica, exterius villoſa, obducatur, & cum villoſa uteri conjungatur. De cujus exiſtentia dubitari nequit, quoniam experientia docet, poſſe in placentam non diſruptam injectiones fieri, & tam diu continuari, donec omnis rubedo eluatur. Plura de eo FRIED. RUYSCHIUS *in Theſaur. Anatom.* docet, qui ni fallor, primus villoſam eius ſuperficiem oſtendit.

§. III.

Antiquiores plerique auctores, ubi ſecundinæ partes recenſent, tres nobis tunicas enumerant, chorion, amnion & allantoidem. Hoc a brutis ruminantibus acceptum eſſe, quorum corpora veteres frequentius, quam hominum ſecuerunt, & in ipſis viſa ad homines tranſtulerunt, dubio carere hodie videtur. Nam inſignis & ampliſſime patens allantoides vitulorum facile detegitur. Sed in homine nemo aliquid ſimile invenerit, notumque eſt, quantum eruditis ludibrium debuerit GODOFR. BIDLOUS, qui in ſplendido ſuo opere anatomico per pictorem ſuppleverat, quod natura hominum fœtibus negavit. Urgent quidem aliqui neceſſitatem talis receptaculi, quod urinam cumulatam ſuscipiat, & urachum a veſica fœtus humani ad umbilicum apertum allegant: ſed quicquid ſit de uracho, quem nemo negaverit, quia omnes videmus; certe hinc nihil amplius concluditur, quam naturam derivando lotio vias paraſſe. Cumque multi obſervaverint inter chorion & amnion collectæ humiditatis, lotio ſimillimæ, quantitatem: hinc RUYSCHIUS pſeudo-allantoidis nomen huic ſpatio dedit.

§. IV.

Ad ſecundinas ſine dubio etiam referenda erunt, quæcunque corpora in utero præter fœtum contenta fuerint: qualia molarum nomine cognoſcuntur, & ſatis crebro una cum fœtibus geſtantur. Multa leguntur apud ſcriptores Italos, quæ fidem faciunt, quod in certis regionibus talia frequentius accidant, quam in aliis. Sic VARANDAEUS *de morbis mulier:* nos edocet de fratribus lombardorum; alii autem de fratribus ſalernitano-

rum, quos bufones etiam dicunt, ſimilia adduxerunt, vide plura etiam loca Italiæ indicantem ALEXANDR. BENEDICTUM *libr. XXV. cap. 36.* Unde diſcimus per Italiæ illum tractum, qui Longobardia hodie dicitur, & in regni Neapolitani parte quadam, ut & agro Piſano, quaſi endemium eſſe, ut mulieres uterum geſtantes, crebro molis infeſtentur, vivo fœtui adjunctis. Et quamquam in aliis regionibus id non adeo ſit frequens, ut quaſi in opprobrium ceſſerit: ubique tamen locorum aliquando viſuntur concrementa quædam membranacea aut carnoſa, quæ aliquibus quidem feminis una cum fœtu geſtata fuerunt, ſive ſingula, ſive bina, aut plura: aliis autem ſola in utero & imprægnationem veram mentita fuerunt. Quæcunque hujus ſunt generis, extra uterum eſſe promovenda, indubium eſt. Quare illa, quamquam verum ſecundinarum nomen non merentur, ad hunc ſermonem obiter adjicere viſum fuit, quum in eo illis certe conveniant, quod ſint removenda & eliminanda, ne mulieres magno in poſterum damno afficiant.

§. V.

Veri nominis ſecundinæ una cum fœtu conceptæ ſunt, & nutrimento ab utero accepto, quemadmodum ipſe fœtus, nutritæ & auctæ. Serviverunt etiam fœtui involvendo, atque aquis, quibus innatat, continendis. Ad hæc ſuccis a matre acceptis ulterius elaborandis, atque cum ſanguine fœtus ſubigendis miſcendisque, variisque ſecretionibus atque excretionibus inſerviunt. Conſiderari itaque debent tanquam veræ partes ſtructæ & organicæ, certis finibus deſtinatæ. Quorum nihil dici

poteſt

poteſt de molis, quippe quæ informes carnes ſunt, neque aut figuram, aut magnitudinem, vel conſiſtentiam certam habent: ſed pelliculoſum quid, plus, vel minus craſſum ſæpe veſiculoſum, intus plerumque coagulatum ſanguinem continens, deprehenduntur. Sunt tamen obſervationes a viris non vanis in commentarios & annales medicos relatæ, quibus commemorantur artuum certorum ac membrorum veſtigia & reliquiæ in molis deprehenſæ: tamquam jam concepti fœtus debita elaboratio impedita fuiſſet, aut omnino jam formatus ex quacunque cauſa fuiſſet reſolutus, & colliquatus, membranis forte tantum ſuperſtitibus, mirum in modum inter ſe convolutis & compactis. Pariter etiam nota ſunt exempla puerperarum a ſecundinis non liberatarum; quæ poſt aliquantum tempus excluſerunt molam, in qua nihil priſtinæ earum formæ ſimile cognoſci poterat. Taceo infinita, quæ de molarum origine per tot ſecula diſputata ſunt, præſertim de ortu earum in honeſtis virginibus aliisque cœlibibus; ubi ſanguis menſtruus in utero detentus ortum iſtiusmodi concrementis dare poſſe videtur.

§. VI.

Miſſis itaque omnibus, quæ de ſecundinis disputari poſſunt, quæque ad earum formationem & uſum pertinent: unice inhærebimus illarum conſiderationi, quatenus jam in lucem edito infante, ut partes nec nato amplius neceſſariæ ac utiles, nec matri tolerabiles & proficuæ, judicari debent, adeoque ab utrisque removendæ ſunt. Et ordinaria quidem naſcendi lege, quando juſtum geſtationis tempus abſolutum eſt, prægnans molis

 deſcen-

deſcenſum ad inferiora, eodemque tempore vaginam magis abbreviari ſentit, ita ut in illis, quæ partui propinquæ ſunt, oſculum uteri internum proxime admotis digitis occurrat. Hoc per dierum aliquot decurſum placide ſenſimque peracto, veri tandem partus emicant niſus, non ſine vivido doloris ſenſu a lumbis incipientes, & ad ſinum pudoris excurrentes, ſub quibus osculum uteri recluditur. Ex hoc tunc egredi incipiunt membranæ, quibus aqua parturitionis, ipſeque fœtus, continetur, faciuntque hæ aquæ, ad inferiora naturaliter prementes, turgentem & propendentem aliquam veſicam, quæ ipſa ad magis dilatandum oſculum uteri non leve adjumentum adfert. Tandem autem quando tenſio & preſſio aquarum membranas, nullo includente & coercente pariete amplius munitas, adeoque incumbenti ponderi ferendo impares, perrupit; effunduntur illæ, niſi mox ad exitum ſimul accinctus & ſubſequens infans, capite ſuo objecto, partem retineat: quod ad faciliorem & feliciorem partum quam multum facere, ab artis obſtetriciæ magiſtris uno fere ore commendatur & laudatur.

§. VII.

Subſequentibus deinde aliquot nixibus, & obſtetricia manu adjuvante, ipſoque fœtu connitente, excluditur fœtus: idque ſi omnia ſe ex parte tam matris, quam naſcentis, recte habeant, nihilque ab obſtetrice aut adſtantibus peccetur, ſatis plerumque feliciter ſuccedit. In lucem edito fœtu, poſt non longam moram, obſtetrix, funiculo umbilicali blande tracto, & naturæ nixibus concurrentibus, ſecundinas educit, ſicque puerperam feliciter, jam pleneque liberatam, partusque labore

re defunctam, lecto permittit; natam vero prolem, deligato & reciſo umbilicali funiculo, repurgandum a ſordibus, &, ut moris eſt, curandum ſuſcipit. Atque hæc tam facilis ſecundinarum extractio maxime tribuenda eſt placentæ uterinæ promtæ facilique ſeceſſioni ab utero, cujus aliquo ſpatio arcte adhæret, ut, tamquam continua cum ipſo videatur, difficillimeque abſtrahatur, quando fœtus plenam maturitatem nondum conſequutus eſt: quum e contrario non majori negotio, ac petiolus cujusque pomi maturi ab arbore ſecedit, detrahi queat, ſi geſtationis legitimum tempus abſolutum eſt.

§. VIII.

Neque tamen negare velim uteri jam maximam partem evacuati contractionem, perpetuo niſu fibrarum ſenſim progredientem, non parum ad ſeparationem hanc facere. Nam cum placenta in latum expanſa, ſuperficiei corporis cavi adhæſerit, eidemque coextenſa fuerit: nunc poſtquam anguſtior fit uteri cavitas, contactus ſpatia breviora fiant, neceſſe eſt. Hinc abrumpuntur paſſim fibrillæ vaſculoſæ, connexionem cum placenta efficientes. Cumque per disjunctas illas vaſorum extremitates ſanguinis lochialis guttulæ continuo exſudent & confluant: ab ipſa ejus ſanguinis ſucceſſiva collectione, plures continuo vicinas disjungi & ſeparari vero eſt admodum ſimile. Quodſi tunc accedat puerperæ debitus niſus & peritæ obſtetricis modeſta tractio: res facillime utique peragitur.

§. IX.

Clariſſimus rei anatomicæ auctor & amplificator, idemque obſtetriciæ etiam artis magiſter, admodum jam

ſenex, in *adverſ. anat. II. obſ. X.* aliud hic adminiculum, antea nec ſibi, nec aliis viſum & obſervatum, deſcribit. Scilicet in ipſo fundi uteri centro eſſe muſculum quendam orbicularem, a quo muſculo uteri poſt partum evacuati contractio incipiatur, deindeque ulterius verſus cervicem ejus pergat. Atque huic contractioni tribuit ſeparationem placentæ, quam tantum non ſemper in fundi uterini centro adhæreſcere nobis perſuadet. Enim vero neque muſculum illum anatomici obſtetriciæ omnes concedunt, vere exiſtere, neque rei peritis probatur, quod placenta perpetuum aliquem locum, cui adhæreſcat, habere ſoleat. Quin potius magno utique conſenſu noviſſimorum & probatiſſimorum auctorum conſtat, nihil hic eſſe perpetuum: planeque fortuitum eſſe, quo loco placenta naſcens ſeſe uteri parieti applicet & adhæreſcat. Atque adeo nec adfirmari poſſe videtur, quod pleræque placentæ imo fundo adhæreſcant: planeque vero ſimile eſt optimum ſenem hic novo ſuo invento plus juſto faviſſe & hypotheſi ſerviviſſe: quod quum humanum & ſeni potiſſimum, ob cetera maxima merita, condonandum ſit, nihil puto, me officio erga bene meritos contrarium aſſerto meo admiſiſſe: præſertim, quum ipſemet auctor in tot annorum exercitiis & ſcrutiniis anatomicis non niſi ſemel, idque ultima demum ætate ſua, hunc muſculum obſervaſſe ſibi viſus fuerit.

§. X.

Sed miſſis nunc iſtis, conſiderabimus, quid cauſæ ſubſit, cur ſecundinæ in aliquibus tarde ſubſequantur, in aliis loco moveri, & extrahi non ſine diffiicultate poſſint, in quibusdam nulla arte tuto educi queant: adeo

ut

ut obſtetrix maximo impetu violenter agens, aut agere compulſa, in vitæ præſens periculum puerperam adducat, aut valetudinem ejus de futuro maxime lædat. Maxima tunc culpa reſidet in placenta parieti interno uteri firmius adhæreſcente, quam ut tractionem funiculi umbilicalis ſubſequatur. Aliqui culpam tribuunt funiculo huic ipſi, centro placentæ accurate inſerto, ex quo fiat, obſervante quidem & atteſtante Ruyſchio, ut difficilius avellatur, quam ſi minus centralis, ſed ex aliqua parte ambitui propior ſit inſertio. Iam ſi obſtetrix violentius trahendo nitatur, enaſcitur vere majus & gravius incommodum, abrupto ſcilicet funiculo: quo facto non ſolum anſa, qua ad educendum, utatur, amittitur, verum etiam hodegus, qui obſcuro loco, requirendam placentam, oſtendat, manumque obſtetricis dirigat, amiſſus eſt, re jam in maximas anguſtias redacta. Poſtremum impedimentum affert uteri, qua parte placenta hæret, arctiſſima contractio, ut quaſi concluſus & conſtrictus, nullum digitis introitum & acceſſum permittat: quo ipſo fit, ut etiam ſeparata jam placenta, præſertim major & ſucculentior, per anguſtias educi nequeat, niſi prius relaxata & remiſſa hæc ſtrictura fuerit. Atque de his ſingulis ſeorſim diſpiciendum erit.

§. XI.

Et placentæ quidem firmiorem adhæſionem obtingere, fœtu nondum ad plenam maturitatem geſtato, ſed præpropere ex quacunque cauſa in lucem edito, nihil mirum videri debet. Tenuiſſimæ enim villoſitates, quas, tunica placentam cingens emittit, & cum villis uteri conjungit, cum ipſis quaſi continuæ ſunt. Videntur au-

tem

rem disjungi & ſeparari fœtu jam in lucem edito, & umbilicali funiculo reſecto. Hoc enim facto communicatio inter fœtum & matrem, quocunque modo illam concipiamus, deſinit. Hinc fit, ut acceptum a matre, & in placentam transmiſſum fluidum ibi ſtagnet, acervetur, totumque corpus placentæ in molem ampliorem extendat? Atque ſub hac tenſione tenuiſſimas fibrillas paſſim disrumpi vero ſimile eſt: per disruptos autem canales humiditatem ab utero appulſam effluere, collectumque ſpatium ſibi amplius formare, interpoſitione ſua, neceſſarium eſt. Hinc autem avulſionem & ſeparationem placentæ magis promoveri, uteri quoque anguſtatione adjuvante, intelligitur. Atque docere hoc videntur hæmorrhagiæ ſatis ſæpe impetuoſæ & periculoſæ, quæ placenta reſtitante evenire ſolent.

§. XII.

De funiculi umbilicalis centrali in placentam inſertione auctoribus credimus: cur vero ea accidat, alio autem tempore aliter fiat, nemo facile dixerit. Iſtud facile concipimus, quod in centro determinata vis trahens minus efficax ſit, ad avulſionem peragendam, quam ſi extremo propius admoveatur. Videmus hoc in corporibus planis recte ſibi commiſſis, quæ viribus aliquot hominum, quin equorum omni niſu trahentium vix a nexu divelluntur, cum facile res ſuccedat, ubi inæqualis vis, aut ex obliquo applicatur. Ruyſchius tale experimentum adducit: ſumas partem corii ſphæricam madefactam: huic in medio filum appendas, & contra lapidem, in platea ſitum, magna vi comprimas; videbis, quod lapidem facile eruat. Si vero experimentum cum

filo,

filo, lateri alterutri corii appenſo inſtitueris, lapidem ægre fundamentum, cui innititur, deſerturum. Quodſi vero tali rerum ſtatu obſtinatius omnique virium niſu agatur, quid mirum! ſi uterus extraverſus ſummo puerperæ periculo & damno extrahatur. Quod cum fieri ſola ſpasmorum vehementia ſine obſtetricis culpa, a Ruyſchio viſum & obſervatum ſit; tanto minus mirandum eſt, ſi omni adhibita vi niſuque eveniat. Id autem ſi non fiat, certe tractio illa repetita, continuata, vehementior, dolorem in parte vexata concitabit, a quo ſpasmus fibris inducetur, & producetur illa uteri arcta conclusio, quæ tandem, ſiquidem tanta eſt, ut manus acceſſum omnino prohibeat, omnemque obſtetricis operam eludet.

§. XIII.

Dari autem ejusmodi celerem & arctam uteri occluſionem, experientia rerum magiſtra cum alios docuit, tum maxime celeberrimum RUYSCHIUM, qui clariſſimum, ſimulque graviſſimum de hoc eventu teſtimonium reliquit: cui fidem cur non attribuamus, nullam equidem cauſam invenire poſſum. Verba ejus adſcribere haud gravabor: ita autem inquit. *Advers. anat. II. pag. 30. Obtulerunt mihi ſe caſus, in quibus omnino erat impoſſibile, absque imminente mortis periculo placenta liberare matricem. Horum cenſeatur unus, quando edito jam infante, contractio ſpaſmodica, fortisque ſit uteri, in eo loco, qui eſt inter placentam & illam uteri partem, in qua os matricis internum iterum ſe formare deberet poſtea.* Et porro *pag. 31. Scire enim eſt, poſt natum infantem in utero nullum reperiri tale os, ut olim fuerat: ſed ita*

omnino ſe res habet, ut in burſa nummaria quæ loris transmiſſis conſtricta rugoſum os format, laxatis autem hiſce vinculis, ubique æque lata eſt & expanſa. Hæc itaque memorata jam conſtrictio uteri ſæpe tam alte poſita eſt, ut digitis, manu, carpo, & brachio, profunde in corpus immiſſis demum percipiatur: quin & arctationem hanc ibi adeo ſtrictam quandoque detexi, ut digitum vix imo vix admitteret, dum tamen pone hancce placenta retenta hæreret.

§. XIV.

Supra paragrapho decimo inter cauſas graviſſimas, quæ eductionem placentæ difficilem reddunt, attigimus jam funiculi umbilicalis abruptionem, cujus cauſam invenire haud ſemper expeditum eſt. Fatentur id certe veterani obſtetriciæ artis magiſtri, qui ſæpe mirati ſunt craſſiſſimos & maxime ſucculentos tam facile fuiſſe ruptos; tenues autem & exſuccos majorem vim ſuſtinuisſe. Iniquum itaque fuerit, ſi culpam illico conjicere in obſtetricem velimus. Forte non parum hoc caſu efficitur preſſione illa, quam hic funiculus ſuſtinet, quando infans diutius in partu obhæreſcit, atque inter corpus ejus & matricis aliquam partem interceptus eſt, ex quo ſugillationis & varii colliſus conſequuntur effectus. Quæcunque cauſa hoc effecerit, certum eſt utique, quod difficillimum ſic redditum fuerit negotium, & multum periculi portendens.

§. XV.

Vidimus cauſas ex quibus ſecundinarum extractio redditur difficilis; ſupereſt nunc, ut videamus, quid ars rationalis præcipiat, ut in diſcrimine verſantibus ſuccurratur.

ratur. Ubi quidem quæſtio duplex emergit, utrum aliquid moliri, & vel medicamentis, vel manu tentare, remque omni conatu proſequi, an quiescere & exſpectare conſultius ſit. Et primo quidem tanquam regulam, & ut firmum ac inconcuſſum aſſerimus, optabile eſſe, ut puerpera omnino liberetur, excuſſoque hoc omni onere uterus vacuus reddatur. Nam cum talia, quæ ſuperſunt, fœtus non matris pars ſint; haud exiguo illius incommodo cedet, quicquid remanſerit. Impedit enim uterum, ne ad naturalem anguſtiam reverti poſſit, atque ejusdem repurgationi legitimæ plurimum officit. Ne dicam de hæmorrhagiis gravibus & periculoſis; certe, ſi res mitiſſime decurrit, molæ extimeſcendæ ſunt, quæ non ſine novis partus doloribus, aut nova hæmorrhagia, excludentur, aut, ſi excluſæ non fuerint, abortus periculum minantur, certe novam, ſi qua eveniat, geſtationem periculoſam & ambiguam reddent.

§. XVI.

Plane igitur ſentio cum illis, qui tentanda omnia, quæcunque tuta, & poſſibilia ſunt, præcipiunt. Tusſim artificioſam ſeu voluntariam, ſternutationem moveri & præcipi, puerperam ad niſum faciendum admoneri, digitum juxta funem umbilicalem immitti, eoque prudenter placentam perterebrari, ut ſeparetur, & ſeparata extrahi poſſit, prudenter & legitime præcipi tentarique certum eſt. Enim vero expertus de hac re ſcribit RUYSCHIUS ſæpe laudatus *c. l. pag. 30.* Interim contingit, placentam fundo matricis cavo convexitate ſui corporis adeo accretam adhæreſcere, ut in unum fere corpus miris coaluiſſe modis vere videatur. Quo quidem

caſu ambigi poteſt, quid ſalutare magis puerperæ habendum ſit, hanc aliquantulum ibi relinquere, an vero omni ope obnixe moliri, omniaque tentare, eam ut avulſam, inde educamus. Eſt certe, inquit idem, gravis ratio, quæ ſuadet deliberato ad hæc animo eſſe, nec temeraria præcipitantia perdere, quam prudens forte ſervaviſſet tarditas. Non me fugit clarorum ſententia ſcriptorum, qui ita animum inducunt ſuum, relictam in utero placentam, conjicere in præſens mortis diſcrimen puerperam. Satis explorato cognovi, obſtetrices ideo omnem adhibere conatum; ut arte vel vi hanc eductam oſtentare queant amicis præſentibus. Sed dolui acerbe caſum miſerarum mulierum, quibus haud raro læditur ſic uterus a feſtinante nimis, & nimis imprudenter ſæpe agente obſtetrice. Extemplo tunc abdomen prædurum tumet, febris intenditur continua, quam properata ſæpe mors inſequitur.

§. XVII.

Satius itaque videtur laudato auctori omne ulterius periculoſum ſemper molimen omittere & relinquere placentam, donec ipſa natura hanc, ut ſæpe feliciter fit, expediverit, quam letali feſtinatione occidere ægram. Semper enim ex binis malis minus eligendum eſſe, recta ratio ſuadet. Quid enim boni contingit puerperæ ex violenta tractatione morienti, ſi ſine placenta ſepeliatur, quæ cum illa vixiſſe poterat. Nam ſæpe viſum fuit, naturæ tempeſtivo conatu & ſolertia ſeparatam tandem placentam poſt aliquot dies, & plerumque redeuntibus primis menſtruis ſeparatam & expulſam fuiſſe. Credite, inquit RUYSCHIUS, veriſſima aſſerenti, ex ſedecim,

cim, quibus relicta placenta fuerat, quindecim a natura liberatas ſalutavi. Idem teſtatur, ſe vidiſſe feminas tales, quibus placenta reſtiterat, iterum imprægnatas bene natum idoneo tempore fœtum enixas, atque poſtquam ſatis feliciter erant liberatæ ab onere ſuo, ſcilicet tam fœtu quam ſecundinis, denique & hæc placentæ olim retentæ fruſta, jam demum excreviſſe, quæ ignarum vulgus molas, falſos conceptus, vel & monſtra, alimenti fœtus per ſuctum rapacia, appellitare falſo ſolet.

§. XVIII.

Atque huic conſilio optimi ſenis plane conſona pridem docuiſſe video medicum quondam clariſſimum *Balduin: Rouſſeum a Petermanno obſ. med. Dec. III. obſ. V.* laudatum; pluriumque, quos inferius laudabimus: ſed repugnat fere perpetua praxis mulierculariun, quibus nonnunquam Medici adſtipulantur. Scilicet pro certo ac indubio habent, placentam utero retentam cito putreſcere, hancque corruptionem cum utero communicari, qui inde inflammetur, gangræneſcat. Hinc febrem inflammatoriam non poſſe abeſſe, mortem vero cito pede ſubſequi. Atque videas, hunc metum tantopere exaggerari, ut mirum non ſit, cur obſtetrices omni niſu opus urgeant, atque trahendo ſuper vires, aut uteri ſtricturam relaxandi conatu, variiſque deglubendi & ſeparandi tentaminibus miſeræ puerperæ graviſſimos dolores, ſugillationes, vulnerationes inducant. Accedunt tunc fere medicamenta pellentia, quibus humores impelluntur. Solidæ autem fibræ ad conſtrictionem majorem provocantur. Quibus prægreſſis non mirum eſt ſubſequi veras inflammationes, in gangrænam & mor-

 tem

tem abeuntes. Quas, cum violentæ imprudentique tractationi deberi manifeſtum ſit; reſtitanti ſecundinæ in ſolidum adſcribunt, tamquam illa putredini concipiendæ & propagandæ per ſe, & inevitabili neceſſitate ſit obnoxia.

§. XIX.

Enim vero graviter huncce metum redarguit ipſa experientia circumſpectorum virorum, qui, obſervata impoſſibilitate placentam nunc extrahendi, quieverunt, remque omnem naturæ permiſerunt. Aut enim poſt aliquam moram remittentes ſtricturæ obſtetrici locum faciunt digitos ſuos immittendi, jamque ſub novis excludendi niſibus, placenta iterum ſponte ſeparata facile extrahitur: aut, ſi diutiſſime res protrahatur, menſtruo fluxu repetente, excluſio conſequetur, quod, cum toties jam viſum fuerit: merito fidem adhibemus RUYSCHIO nimium iſtum metum de cita putredine, atque fœtoribus maximis illico ſuborientibus, febremque incendentibus, redarguenti. Planeque vero ſimile eſt, in illis mulieribus, ubi inflammatio ſupervenit, illam magis ab accepta & utero illata læſione violenta, quam a putrescente ſecundina exſtitiſſe: quum, ſi id neceſſario ſecundinis accideret, omnibus, quibus relinquendæ fuerunt evenire debuiſſe vero ſit ſimillimum. Ne dicam, quinam alii errores in regimine puerperæ, quæve medicationes putredini ex hypotheſi metuendæ ab officioſis Medicis oppoſitæ hunc effectum & eventum accelerare queant.

§. XX.

At vero, inquis, proſtant obſervationes, quod muli-

mulieres graviter mulctatæ ſint, mortemque oppetierint, quibus educta non fuit placenta. Reſpondeo, nec pauciores mori, quibus nihil ſecundinarum remanſit, ſed uterus plene evacuatus fuit. Sunt ergo multæ cauſæ, quæ puerperas viventium conſortio eripiunt, & tam perfecte liberatas, quam reſiduum aliquid in utero habentes feriunt. Cum vero complura ſint exempla feminarum, in quibus nihil funeſtum ex hac cauſa ſupervenit: oportet profecto inquirere in veras mortis cauſas, non autem uni ex hypotheſi aſſumtæ feſtinanter attribuere effectum aliunde pendentem. Sed hæc individualibus caſibus rite juſteque penſitatis eruenda erunt. Certe, quod dicunt, putrilaginoſos fœtores iſtos ad ſanguinem reſorptos malignam febrem incendere & mortis cauſam fieri, mihi perſuadere non poſſum. Non deſunt enim exempla feminarum, quæ cancro uteri per annos laboraverunt, & fœtidiſſimum ichorem emiſerunt, absque eo, ut febris tam maligna & acuta ſupervenerit: iterumque quotannis multæ cum febre maligna conflictantur, eademque abripiuntur, puerperæ, in quibus nemo aliquid utero incluſum putrescens fœtidumque animadvertere potuit.

§. XXI.

Hactenus fere ſequuti ſumus clariſſimum RUYSCHIUM, cujus ipſius verbis potius uti, quam noſtris, conſultum putavimus. Non omittendum eſt, quod ipſum ad hæc conſilia obſtetricibus danda compulerint frequentiſſimi caſus tragici, qui in urbe maxima Amſtelodamo ipſi obtigerunt ſpectandi, quorumque gravitas animadverſionem collegii medici & ampliſſimi magiſtra-

tus

tus provocavit, ut temerariis conatibus obviam irent. Si recte conſiderateque legamus, quæ in hanc rem ab ipſo ſcripta ſunt, videtur, utique injuſte accuſari, tamquam omne ſtudium educendi ſecundinas prohibuerit, remque omnem illico naturæ permittendam contenderit: aut medicinæ ope omni abſtinere ſuaſerit. Loquitur enim tantum de illis caſibus, ubi vera impotentia artis clare in oculos incurrit, aperteque cognoſcitur nullo tuto & ſecuro modo poſſe ſuccurri. Vir clariſſimus, qui contra ipſum ex inſtituto ſcripſit, & ſubinde rigidiorem cenſuram exercuit, tandem ipſemet in veram ejus ſententiam planiſſime concedit. En ejus verba: ſunt qui ſuadent, quotiescunque non fieri poteſt, ut ſecundinæ absque uteri læſione digitis reſolvantur, ab operatione deſiſtere, atque ex duobus malis minimum eligere, naturæ rem omnem permittendo: atque hoc conſilium univerſalem applauſum utique meretur. Atque in alio loco effatum hoc RUYSCHIANUM, *ſeparationem placentæ nimium adſtrictæ tempori potius committendam eſſe, quam vitæ periculo per fruſta & partes eradicandam eſſe*, auro cedroque dignum pronunciat, nihilque ſe habere profitetur, quod ipſi opponat.

§. XXII.

Atque ſane audeo affirmare, hanc eandem eſſe ſententiam omnium circumſpectorum medicorum, ex quibus eminet illuſtre quondam decus noſtræ academiæ b. D.D. STAHLIUS, qui prudentem exſpectationem, quum alibi ſemper, tum ſeorſim in hoc negotio graviſſime commendat: ut apparebit illi, qui ſcripta ejus ad morbos mulierum pertinentia, accurate legerit. Nolo cumulare teſti-

teſtimonia: ſed non poſſum, quin laudem celeberrimum artis obſtetriciæ magiſtrum FRANC. MAURICEAU, qui crebro in obſervationibus ſuis eandem, quam RUYSCHIUS mentem prodit. Clariſſime id cognoſcitur *obſerv. 415.* ubi ſic loquitur: *Satis crebro accidit, ut obſtetrices æque ac chirurgi, ne accuſentur, quod puerperis ſecundinas educere nequiverint, omni niſu allaborent, eas ſuis manibus protrahere. Fateor, me idem tentandum ſuadere, ſi quidem operatio absque violentia peragi posſit: quodſi fieri nequeat, nullatenus eam tentare velim. Minus enim periculum eſt, ubi res naturæ permittitur, quam ubi utero vis infertur. Ita enim accerſi inflammationem, quæ puerperam in majus diſcrimen adducit, aliquoties vidi.* Id, quum de femina abortum paſſa proprie dictum ſit, ad alias etiam trahi debere, apparebit obſervationem 658. legenti, ubi idem exſpectationis conſilium laudat. Quoniam autem iſte caſus, quo mera artis impotentia manifeſta eſt, non ſemper imo rariſſime occurrit: & fieri poteſt ut cauſa, quæ impoſſibilem artis manualis concurſum reddebat, poſt aliquot horas evaneſcat, & auxilio locum faciat. Tandemque non omnia conclamata ſunt, ſi obſtetriciæ & manualis artis ſuccurſus excluditur: Supereſt ut videamus, quid extra hos caſus, quibus juſtius quieſcitur, agendum cum recta ratione fuerit, ut ſecundinis exitum pareamus.

§. XXIII.

Atque omnino tentanda omnia, quæ ſecure fieri poſſunt, profiteor. Blande trahat obſtetrix funiculum

D umbi-

umbilicalem, hinc & inde motitando: digitis immiſſis quærat, funiculo viam monſtrante, an poſſit invenire locum, quo diſcedere placenta cœperit: eodem pergat provide ſeparare. Sed, ſi arcticiſſima omnino adhæſio deprehendatur; aut uteri ſtrictura tanta ſit, ut digitis acceſſum nullum præbeat: funiculo umbilicali reſciſſo, filum alligetur, quod femoribus circumducatur, ne intus poſſit retrahi. Tum puerpera lecto quietique tradatur, & analepticis blandisque antiſpaſmodicis reficiatur. Laudantur hoc ſcopo cinnamomum, quod tamen non omnibus feminis tolerabile eſt. Minus offendet aqua pulegii vinoſa, aliis ſic temperanda, ne exæſtuare poſſit. Crocus etiam in juſculis modeſte adhibitus ſæpe inſignem fructum affert. Juvabit interea clyſterem ex lubricantibus & carminativis injicere, quo acerbitas dolorum minuetur, & relaxationis fructus ad vicinum ceterum redundabit.

§. XXIV.

Si hæc inter novi niſus ad expellendam efficaces exſurgant, atque uterus ſatis patulus manui obſtetriciæ ſe offerat; quod ſæpe horis aliquot exactis accidit: tentetur eductio. Si longius protrahatur negotium, modeſta manu exhibeantur ſpecifica, ut pulvis teſticulorum equinorum, ſi ad manus ſit, aut, quod ipſi æquipollet, hepar anguillæ cum borrace. Sed his tutiores atque benigniores, ſatis tamen ſæpe efficaciter proficuas obſervaverunt Practici pilulas genuinas Stahlianas, prædicta aqua pulegii ſolutas. Quodſi inter hæc ſanies

fœtida

fœtida effluere cœperit, non male imitabimur ſupra laudatum MAURICEAU, qui decoctum hordei ſubinde utero injicere ſuadet: cui graviori caſu detergentia & diſcutientia, ut ſcordium, matricariam junctis quibusdam mucilaginoſis, ut ſemine lini adjiciemus. De reliquo febri, quæ tali ſtatu vix abeſſe poteſt, ut & hæmorrhagiis omni prudentia & circumſpectione ſuccurrendum eſſe, per ſe intelligitur, & ex communibus therapiæ rationalis præceptis repetendum eſt.

FINIS.

So ſtrahlt der Wahrheit heitres Licht,
Der blöden Welt ins Angeſicht.
Ihr aufgeklärter Geiſt, lernt nach und nach ſich kennen,
So fleucht des Aberglaubens Nacht,
Die ihre Augen blind gemacht
Und ſieht nunmehr beſchämt die hellen Fackeln brennen.
Man glaubt der Einfalt nicht ſo gleich,
Ein Fauſt-und Luxenburger Streich
Iſt bey der klugen Welt längſt zum Gelächter worden;
Wer uns von Paracelſens Geiſt
Und von Archäo Brocken weißt,
Den peitſcht man, wie Criſpin, aus Meditrinens-Orden.
Seit dem man immer tieffer ſteigt,
Wo die Natur uns Spuren zeigt
Und ihre Schätz entdeckt, ſo vor verborgen waren;
Verſchwind auf einmal Hexerey,
Man ſieht, daß es natürlich ſey,
Und der geſchwächte Sinn hat weniger erfahren.
Wil ſchon manch wäßriges Gehirn
Noch auf den Einfluß der Geſtirn
Aus blinder Eifferſucht mit der Erfahrung pochen,
Man ſpricht ihn von Beweiſe frey,
Den ſein Verſtand kommt doch dabey
Mit Pöbel-Schlüſſen in die Wochen.
Hanß glaubt, es träffe richtig ein,
Wenn Dinge oft beyſammen ſeyn,
So müſte gantz gewiß eins von dem andern ſtammen.
Ein alt Weib fällt beym Mondenſchein,
Der Mond muß alſo Urſach ſeyn;
Hanß ſagt: Das reimt ſich wohl, und hängt auch gut zu-
ſammen.

Glück zu erlöſte Medicin!
Die Zauber-Hand darf wie vorhin,
Den Flohr nicht mehr ſo frech um ihre Augen ziehen,
Kein Aberglaube kräncket ſie,
Hier muß Anti-und Sympathie
Hin nach Siberien ſamt den Planeten fliehen;
Darum o **Freund**! wie manche Luſt
Erregſt Du in Hygäens Bruſt,
Da Deine Wiſſenſchaft wil ihren Lorbeer ſchützen.
Geh, dämpfe nur der Feinde Wuth,
Den Reſt der Abergläub'gen Gluth
Und hilf durch Dein Bemühn das Reich der GOttheit
ſtützen.
Sie ſchwöret Dir beym Doctor-Hut
So lange noch ein Tropfen Blut
In unſerm Cörper wird durch Hertz und Adern rollen,
So lange ſoll der Wunſch gedeyhn,
Den wir Dir ſtatt des Weyrauchs ſtreun,
Denn ſelbſt der Himmel ſoll dir Glück und Seegen zollen.

P. C. Tſchoertner,
M. C. Opp.

Es muß uns keiner nicht zu ſeinem Beyfall zwingen,
Es ſey uns einerley. Wer Witz und Klugheit
hegt,
Und je den Lehrſatz ſelbſt mit Vorſicht überlegt,
Hat nur allein das Recht die Meinung aufzudringen.

Ja gilt dis überhaupt, ſo mag ich dreiſte ſagen:
Wer Meditrinens Kunſt zu faſſen ſich bemüht,
Und nicht auf Anſeh'n, nein; auf feſte Gründe ſieht,
Kan dieſen Kunſtgrief ſtets mit gutem Muthe wagen.
Und Du gelehrter Freund! Du bleibſt in dieſen Schrancken,
Und glaubſt nur, was Du ſiehſt und was Dein munter Fleiß
Durch ſtarcker Gründe=Schluß gewiß u. deutlich weißt,
So kan Dein' Einſicht auch bey keinem Falle wancken.
Was Wiſſenſchaft, und Ernſt für reiffe Früchte bringen,
Was Witz und Redlichkeit für treue Artzte ziehn
Und was für Knoſpen ſonſt aus ſolchen Aeſten blühn,
Das muß **geliebter Freund** die Wahrheit hier beſiegen.
So wird die Wahrheit denn Dir ſelbſt zum gröſten Lohne
Und überreicht Dir itzt des Fleiſſes Unterpfand
Den würd'gen Doctor=Hut aus der Minervä Hand,
Ich meine **Dich mein Freund** als ihren ächten Sohne.

J. C. Scheuring,
d. A. B.
von Greiffswald aus Pommern

Kaum war Dein muntrer Geiſt, Dein wohlgewandter Trieb,
Der ſo auf Tugend gieng, als auf ein gründlich's Wiſſen
Mit ſchwachem Licht erblickt; gleich ſah' ich auf, und blieb
Bewundernd ſteh'n und war, als wie mir ſelbſt entriſſen.

Ein reitzend Bildnis ward mir dunckel vorgeſtellt,
Doch deucht's mir, daß ich Hut und Ring dabey erblickte;
Was Wunder! daß es ſich jetzt eben ſo verhält;
Da ſich für Deinen Fleiß kein ſchlecht'rer Zierath ſchickte.
Nimm **Würdigſter** den Schmuck, nimm dieſe Würde hin,
Du haſt, ich ſchmeichle nicht, was ſie zum voraus ſetzet.
Nur bleibe mir geneigt, im Fall ichs würdig bin,
Indeß bleibt dis mein Wunſch, ich will, was **Dich** ergötzet.

J. J. Beggerow,
von Wollin aus Pommern
der Gottesgelahrtheit Beflieſſener.